

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuyjk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

VERHEUGENDE PUBLICITEIT

NA HET Algemeen Handelsblad heeft nu ook De Volkskrant uitvoerig aandacht besteed aan het werk van het Rijksinstituut voor Pharmaco-Therapeutisch Onderzoek in Leiden.

In ons januari-nummer gaven wij het oordeel van de medische medewerker van het Handelsblad. Maar de speciale verslaggever van De Volkskrant heeft weer zoveel nieuwe, schokkende voorbeelden van kwakzalverij gevonden, dat ook zijn verslag onder de aandacht moet komen van allen die nog niet voldoende op de hoogte zijn van de gevaren van de kwakzalverij.

Het is verheugend, dat grote dagbladen zo duidelijk stelling nemen tegen de bedriegelijke methoden en waren van kwakzalvers.

„KANKERPOEDER en MAAGZWEER-KRUID”

TAL VAN KWAKZALVERSMIDDELEN bedreigen nog altijd het welzijn van vele zieken. Deze conclusie vloeit onontkoombaar voort uit het rapport, waarin het Rijksinstituut voor farmaco-therapeutisch onderzoek te Leiden de resultaten heeft vastgelegd van een analytisch onderzoek naar meer dan 70 geneesmiddelen. Tenminste de helft van deze medicamenten is niet slechts waardeloos gebleken, maar ook schadelijk of zelfs gevaarlijk voor de patiënt. Menigeen verspeelt zijn kans op een tijdige medische behandeling door zijn lichtvaardig geloof in wondermiddelen.

De waardeloze brouwsels, pillen en poeders, die bijvoorbeeld de kanker zouden kunnen bestrijden, blijken een hardnekkig leven te leiden. Onverwoestbaar is ook het aardstralen-kastje, waarover de farmaceuten zich uiteraard niet hebben uitgesproken, maar dat onlangs voor een prijs van niet minder dan 2500 gulden weer eens op de markt is verschenen, gesierd met de naam van een „naturopaat”. Betrekkelijk nieuw is ook een anti-reuma-middel, bestaande uit een duur, maar waardeloos bolletje kwikzilver.

UIT HET RAPPORT van het Rijksinstituut voor farmaco-therapeutisch onderzoek blijkt, dat een „iridoloog” in Breda poeders en pillen op de markt brengt tegen wat men noemt: „open benen”. Tegen deze kwaal bestaat volgens de medische wetenschap één remedie: rust houden. De iridoloog geeft er echter jododochtoro-oxychinolinum voor. De naam is indrukwekkend. Maar het is een prul.

De „kruidendokter” had zijn poeder ook Vioform kunnen noemen, maar dat mag hij niet, omdat dit de beschermde naam van een merkartikel is. Voor „open benen” is het waardeloos. Datzelfde geldt voor zijn pillen, die bestaan uit suiker, een beetje maïszetmeel en pijp-aarde. Ook die maken geen „open benen” dicht.

GELD, geld, geld . . . . .

GELD IS NODIG voor de kwakzalverijbestrijding. Geld voor het maandblad. Geld voor de knipseldienst. Geld voor een archief, voor correspondentie, voor het opsporen van gevallen van kwakzalverij, voor vergaderingen met autoriteiten . . . . .

Het geld dat u betaalt voor het lidmaatschap van onze vereniging wordt goed besteed. Wilt U de contributie storten op de gironummers 32237 en K 1672 (van de Amsterdamse gemeentegiro) ten name van de Penningmeester van de Vereniging tegen de kwakzalverij? De contributie bedraagt f 7,50 per jaar.

Studenten, verpleegsters, kraamverzorgsters, arts-, tandarts- en apothekersassistenten betalen f 2,50 per jaar.

Looistof

Een magnetiseur in Bloemendaal presenteert volgens het rapport druppels tegen reuma en — tegelijk — tegen nervositeit. Eén middelje dus tegen twee kwalen, die in geen enkel opzicht verwantschap met elkaar hebben, of het zou moeten zijn, dat reuma een mens op z'n zenuwen kan werken. De looistof in deze druppels helpt niet tegen reuma, en de (weinige) bromide bestrijdt evenmin de nervositeit. De patiënt zou — bij wijze van spreken — even goed zee-water kunnen drinken, want ook daar zit het kalmerende bromide in.

VELE ERGERLIJKE STAALTJES

Vervolg van pag. 1

Bedriegelijk zijn volgens het rapport ook de reumatiekdruppels van een Zutfense drogist, die zoveel kruiden-aftrek-sels door zijn „medicijn” heeft geklutst, dat zelfs de wetenschappelijke onderzoekers er geen wijs uit konden worden. Er kan van alles inzitten, maar niets dat de patiënten van hun gewrichtspijnen kan verlossen.

Ergerlijk

Ergerlijk is het bedrog, dat kwakzalvers plegen met middeltes tegen angina pectoris (een vernauwing van de kransvaten van het hart) waaraan een patiënt, die verdoold is in de kruidentuin van een kwakzalver en het spoor naar een oprecht heelmester bijster is, op slag dood kan blijven. De pillen, die een kwakzalver uit Bergen op Zoom gedraaid heeft, of waarschijnlijker nog uit de (suikerwerk-)industrie heeft betrokken, kunnen de lijder aan deze gevaarlijke ziekte niet helpen. En dat mag geen wonder heten. De zieke krijgt drie pillen: een ochtendpil, een middagpil en een avondpil. De eerste bevat suiker, de tweede bevat suiker en de derde bevat... suiker en een beetje maïszetmeel. (Let wel: deze „kwak” woont in het hart van de suiker-industrie.)

Deze Bergenaar is niet de enige charlatan, die met mensenlevens speelt. Even gevaarlijk is het optreden van een Haagse dame. Zij maakt een poeder tegen kanker. Zij gebruikt geen gemalen mais, (overigens blijkbaar een klassiek kwakzalversmiddel) maar gemalen rogge.

De kwakzalvers maken er maar wat van. Een kruidenkundige uit Veenendaal vervaardigt kankerpoeders. Het zijn de vreemdste mengsels van de wildste kruiden. Wat het ene niet doet, doet het andere wel, maar voor de bestrijding van kanker zijn ze allemaal even ongeschikt. Ze zijn de heilloze „zoethoudertjes”, die een kankerpatiënt in zijn wanhoop soms 25 tot 30 gulden per doosje kosten, en waarvoor hij bovendien nog met zijn leven betaalt als de (echte) dokter er te laat aan te pas komt.

Een kwakzalver uit Veenendaal had een „probaat” middel tegen: vuil bloed, zweren, maagzweer en kanker: Toen zijn „medicijn” via een apotheker in Zwolle (waar een van zijn afnemers woonde: een 80-jarige patiënt) in Lei-

den terecht kwam voor nader onderzoek, bleek er valse salie en wat „echte gamander” in te zitten: doodgewoon onkruid.

Gewetenloze praktijken van op winst beluste kwakzalvers. Niet in het farmaceutisch rapport van het Rijksinstituut, maar in de straf-dossiers van de Justitie, ligt het „geval” van een Brabantse vrouw, die aan huidkanker leed. Anderhalf jaar lang slikte ze de tabletten van een kwakzalver. Op haar vraag, of ze zich maar niet eens voor een bestraling tot een arts zou wenden, antwoordde deze gewetenloze knoeier: „Bestraling is een lapmiddeltje”. Zijn klantenkring was hem alles. Toen hij veroordeeld werd bleek zijn laatste jaarinkomen 135.000 gulden te hebben bedragen.

Fopspenen

Een zich met het predikaat „dr” sierende kwakzalver in Breda heeft in zijn kring van patiënten niet alleen lijders aan „open benen”, maar ook mensen die gebukt gaan onder de kwaal, die hij vaaglijk aanduidt als „aanvallen van benauwdheid en een bandgevoel om het hoofd”.

Toch heeft de „dr” voor deze zenuwpatiënten vier soorten pillen in zijn apotheek. Het zijn evenzovele besuikerde fopspenen. De eerste pil bestaat uit suiker en..... maïszetmeel, de tweede uit suiker, de derde uit suiker en de vierde..... uit suiker. Praktisch dezelfde „medicamenten” schrijft deze „dr” voor „open benen” voor.

Zo kunnen we doorgaan. Het rapport van het Rijksinstituut voor farmacotherapie onderzoek staat vol: peper-muntolie, kalk, lood, enzovoorts tegen aambeien; margarine (met 2 percent zwavel) tegen huiduitslag, of rood kwikoxyde, zinkoxyde en boter tegen dezelfde ziekte (die in talloze vormen voorkomt) en wat al niet.

Al deze middelen doen niets aan de ziekte, waarvoor ze worden aanbevolen, of schaden een mogelijk herstel. Margarine en zwavel zijn waardeloos, of maken de huidaandoeningen erger. Zalven, waarin kwik- en/of zinkoxyde is verwerkt, leveren bij onoordeelkundige bereiding gevaar op van kwik- respectievelijk zinkvergiftiging. „Wie salicylzuur op open wonden laat smeren, is een dwaas,” zegt iedere apotheker.

Boter, bij de Egyptenaren eens een

geliefd cosmeticum, is in de artsenijsbereidkunde in ongebruik geraakt. Die boter wordt namelijk ransig en levert dan een rijke voedingsbodem op voor bacteriën. Voor de kwakzalvers is dit product echter nog altijd een oud en vertrouwd middel tegen allerlei soorten huidaandoeningen.

Ze doen van alles. Ze maken ook „Levensvreugd-pillen”. Een magnetiseur in Rotterdam is daar sterk in. Kamillen, lindebloesem, rosmarijn-bladen, zoethout-wortel en dergelijke huismiddeltjes uit grootmoeders keukenkastje bundelt hij tot pillen, die de lever en de nier, dan wel het menselijk humeur moeten opwekken.

Bedoeïnen en bokkers

Ook van over de grenzen komen deze zalfjes en lapmiddelen bij patiënten in Nederland terecht. Uit België bijvoorbeeld, maar er zijn ook kruiden, die van de bedoeïnen heten te komen. Hun benamingen, Ga's Zater, Sheich, Sohmar en Zakoech — doen het wel in de oren van de mensen. Ze hebben een magische klank. Als ze echter inderdaad het wondermiddel zouden zijn tegen alle kwalen, waarvoor hun ontdekkers ze uitgeven, is het onbegrijpelijk, wat zoveel bevoegde artsen, onder wie Nederlanders, te zoeken hebben in de woestijnen van Arabië, Israël, Jordanië, het hele Midden-Oosten en Afrika. De mensen daar zouden de diensten van deze medici bepaald niet nodig hebben, als het geneeskundig „krachtvoer” van hun wonderdokters zo goed was.

Iedereen, die zijn toevlucht neemt tot al die buitenissige wonderdokters, is eigenlijk zijn eigen kwakzalver. De kwakzalverij schijnt onuitroeibaar. Ze duikt tevens weer met allerlei nieuwe vondsten op; maar ze is en blijft zelf een oude hardnekkige kwaal, waarvan de mensen zich moeilijk weten te verlossen.

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr R. E. Wierenga, arts, Barchem

Pharm. redacteur:

J. E. Buiten, apotheker, Zwolle

Van de Voorzitter

PLACEBO

IN MEDISCHE KRINGEN is reeds meerdere jaren bekend, dat volkomen indifferente stoffen onder bepaalde psychologische omstandigheden een — schijnbaar — even heilzame werking uitoefenen als hiervoor tot dusverre algemeen erkende geneesmiddelen.

Deze „fop“-middelen duidt men aan met de naam: placebo.

Na serieuze onderzoeken op dit gebied is gebleken, dat in ongeveer 35% van de gevallen, waarin ze werden beproefd, effect werd gesorteerd.

Niet uitgemaakt is tot dusverre of bijgeval ook zonder toediening van enig middel in dergelijke gevallen niet dezelfde resultaten zouden zijn te boeken.

Ondenikbaar is dit laatste niet, omdat er vele klachten bestaan, die zonder enig therapeutisch ingrijpen wel „vanzelf“ overgaan.

Het percentage van de „succes- sen“ der placebo's stemt merkwaardig overeen met dat waarop paranormaal begaafden tot „bonafide genezers“ worden uitgeroepen.

(De Ned. Werkgroep van Paranormale Genezers reikt diploma's uit aan magnetiseurs die beweren in minstens 35 van 100 behandelde gevallen genezing te hebben bewerkstelligd.)

Zou het Tweede Kamerlid mej. mr. J. J. T. ten Broecke Hoekstra het zonder juridische spitsvondigheden of gevoelsargumenten, doch simpel door nuchter begrijpelijke, dus klare, taal op kunnen brengen — desnoods onder vier ogen — duidelijk te maken welk verschil er bestaat tussen het placebo-effect en de invloed van „bonafide genezers“?

Zo niet, laat haar dit dan een vingerwijzing zijn voortaan haar voorkeur voor de placebo-mantjes wat minder imperatief te stellen in 's Lands Vergaderzaal.

OVER IMPULSEN, SUBJECTEN MAGIE EN MYSTIEK

„Het paranormale en magische in de geneeskunde“ was het onderwerp, waarover dr. J. C. Wolterbeek in Den Haag heeft gesproken voor het Gezelschap voor filosofie en para-psychologie. Hij zette uiteen, dat bij de primitieve mens de materiële natuurwetenschappelijke wereld en de magische wereld, uit het gemoed stammend, nog ongescheiden zijn (de „participation mystique“ van Levy Brühl). De moderne westerse mens echter leeft in twee gescheiden werelden, die van verstand en van gemoed.

Het redelijk denken stelt de bewustwording centraal, betoogde dr. Wolterbeek. Hier onderscheidt men de waarneming van het leven in het subject en de vormgeving van die waarneming als object. Het object, de weerspiegeling van de levensimpuls, is gebonden aan de mogelijkheden van het subject; omgekeerd kan dit laatste zichzelf bewust

worden aan het object. Uit deze verbondenheid resulteert het magische spontane weten en de magische directe invloed van de menselijke geest op de materie.

Na de lezing van dit verslag in het Haags Dagblad (en een soortgelijk verhaal in de Haagse Courant) is het ons nog niet duidelijk wat dr. Wolterbeek over het magische in de geneeskunde heeft verteld.

Lag dat aan de verslaggevers? Of aan de spreker? Of is het eenvoudig onmogelijk om duidelijk en wetenschappelijk een verband te leggen tussen de magie en de geneeskunde?

Door hun geheimzinnige stijl, hun vreemde, onbegrijpelijke woorden en ingewikkelde denk-constructies wekken geleerden als dr. Wolterbeek telkens weer nieuwe twijfel op aan het bestaan van de paranormale geneeskunde waar zij zo heilig in geloven.

GEZOND ROTTERDAM

DE ROTTERDAMSE justitie gaat voort de goede naam en faam te bevestigen, die zij zich verwierf door snel en krachtig op te treden tegen lieden, die het voorzien hebben op have en goed van de hardwerkende Rotterdamers.

Ook tegen aanslagen gericht tegen de volksgezondheid treedt men in Rotterdam voortvarend op. Zo heeft de rechtbank in hoger beroep een kwakzalver veroordeeld tot vier maal 14 dagen hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. De eis van de officier van Justitie werd er mee bevestigd, evenals het vroegere vonnis van de Rotterdamse kantonrechter.

De verdediger had tijdens de zitting aangevoerd, dat de kwakzalver deel uitmaakte van een religieuze, spiritualistische gemeenschap. Hij zou nimmer patiënten er van hebben weerhouden een arts te raadplegen.

De huismiddeltjes, die de kwakzalvers hun patiënten aan de hand doen, blijken niet alleen ondeugdelijk en schadelijk, maar hebben soms ook een averechtse uitwerking. Of zou de bloemlezing, die de „wonderdokter“ Sch. uit Wildevank gemaakt heeft van de gunstige attesten, die hij van zijn cliënten mocht ontvangen, op een vergissing berusten? Een dame schreef hem namelijk:

„Na ruim een week uw pil no. 13 tegen vermagering te hebben gebruikt, was ik al vier pond lichter geworden. Zodat dit middel uitstekend voldoet.“

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef“, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen,

VRIJE GENEESKUNDE

leidt tot uitwassen

DE NEW YORKSE ACADEMIE van wetenschappen heeft een besluit herroepen, waarbij de Zwitserse kwakzalver Friedrich Wichtermann werd benoemd tot erelid van de academie. (Zie ook ons januari-nummer).

VAN BAKKERSKNECHT TOT „ERELID”

NADAT DE AMERIKAANSE ambassadeur in Zwitserland de naturopath rond de jaarwisseling een officieel diploma van de academie had overhandigd ging in Zwitserland een hoongelach op, omdat Wichtermann in 1958 was veroordeeld tot een jaar tuchthuisstraf, 2000 Zw. frank boete en twee jaar uitzetting uit de burgerrechten wegens oplichting en bedrog van patiënten.

De New Yorkse academie van wetenschappen heeft de Zwitsers en zijn leden verontschuldigen aangeboden voor het gebeurde.

In Zwitserland heeft de kwestie veel pennen in beweging gebracht, omdat hiermede opnieuw de ongelukkige situatie wordt belicht in het kanton Appenzell-Auszerrhoden, waar door een oude wet van 1871 vrijwel volledige vrijheid van de uitoefening van de geneeskunde bestaat.

Wijkplaats

Daardoor is dit kleine kanton bij Sankt-Gallen een wijkplaats geworden voor ontelbare kwakzalvers, die op de wonderlijkste manieren doktertje spelen.

Van de enige wettelijke sanctie — veroordeling wegens bedrog — wordt nauwelijks gebruik gemaakt. De ervaring leert dat de bedrogen patiënten vrijwel geen aanklacht indienen tegen

hun bedriegers, ook al hebben zij woekerprijzen moeten betalen voor de geneesmiddelen.

Het (tijdelijke) erelid van de New-Yorkse academie voor wetenschappen „prof. dr.” Wichtermann had het in Zwitserland wel bijzonder bont gemaakt. Hij beweerde zevenmaal doctor in de medicijnen te zijn, vijfmaal in de chemie, zevenmaal in de psychologie, vijfmaal „in de wetenschappen”, en zesmaal in de filosofie. Naast 30 doctorstitels beroemde hij zich op 24 professoraten in de gehele wereld.

Bedriegers

Toen Interpol deze benoemingen naging, bleek dat zich over Europa een net van bedriegers had gevormd, dat elkaar op indrukwekkend papier aan hoogleraarsbenoemingen hielp.

Van de wetenschappelijke achtergrond van Wichtermann bleef bij het politieonderzoek weinig over: Hij was van huis weggelopen om een loopbaan als krantenjongen, bakkersknecht, kantoorbediende en vertegenwoordiger te beginnen.

Daarop stichtte hij een kliniek voor natuurgeneeswijze in het „kurierfreie” Herisau. Spreekuren die hij buiten het kanton Appenzell-Auszerrhoden durfde te houden kwamen hem te staan op 8 boeten. Zijn ondernemingszin, die hem buiten het kwakzalvers beschermende kanton lokte, voerde hem tenslotte in het tuchthuis.

De man was voor de rechter niet in staat om zelfs maar een eenvoudige uiteenzetting te geven over de bloedsomloop in het menselijk lichaam. Veelzeggend was de wijze waarop hij diag-

noses stelde. De patiënten van Wichtermann moesten speeksel deponeren op een geheimzinnig kastje. Een wijzer bewoog zich over een wijzerplaat en bleef staan bij een van de vele ziekten die daarop stonden vermeld. De wijzer gaf en pasant de geneesmiddelen aan, waarmee de kwaal kon worden bestreden. Eenmaal uiteengeschoefd op de groene tafel van de rechtbank bleek duidelijk, dat het waardeloze toestel slechts diende om de patiënten op een groteske wijze te bedriegen.

Nieuwe hoop

De lachwekkende benoeming tot erelid van een Amerikaanse academie voor wetenschappen heeft in Zwitserland de aandacht gevestigd op de noodzaak paal en perk te stellen aan de „kurierfreiheit” in het kanton. Er ligt een wetsontwerp klaar, dat de medische wetgeving van de gehele bondsstaat vernieuwt. De Zwitsers hopen daarvan een gunstige invloed op de kwakzalverijbestrijding te mogen verwachten.

WAARZEGGERS

WAARZEGGERS, geldschietters en begrafenisondernemers zijn in Engeland al jaren verbannen van de commerciële televisie. Als Lord Taylor zijn zin krijgt moeten ook groot-adverteerders van bepaalde patentgeneesmiddelen van het televisiescherm geweerd worden, zo schrijft De Volkskrant.

Tijdens een debat in het Hogerhuis noemde de Lord sommige advertenties „smerig, verderfelijk en oneerlijk”, uitdrukkingen die nogal opzien baarden, maar die de Lord, dank zij zijn geprivileerde positie in het parlement, strafviligeerde positie in het parlement, strafnoemde hij een „gemene leugen”. De met name genoemde firma kan hem pas wegens smaad vervolgen als Lord Taylor die opmerking buiten het Hogerhuis zou herhalen.

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts te Hilversum, Voorzitter*; E. Mijnaerds, *Tandarts te Amsterdam, Vicevoorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, *Prins Frederik Hendrikslaan 60, Naarden, Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mej. E. H. Hengeveld, *Arts te Zwolle*; Dr. H. H. Funke, *Arts te Amsterdam*; Mr. J. E. Goudsmit, *Kantonrechter te Haarlem*; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem*; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam*; A. Verschuur, *Arts te Amsterdam*; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter te Arnhem*; Mr. G. C. M. van Nijnatten te Voorburg, *Referendaris bij het Ministerie van Justitie*; Dr. J. H. Ligterink, *Arts en Apotheker te Amsterdam*; Dr. R. E. Wierenga, *Arts te Barchem* en J. E. Buijter, *Apotheker te Zwolle*.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2.50. Adres voor het opgeven van leden en abonneés: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendrikslaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters ..... f 2.50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendrikslaan 60, Naarden, tel. 02959 - 19114.